

Histologisten tutkimusten tilaaminen

Oikean patologisen tutkimuksen tilaaminen on tärkeää, koska tilauksessa ilmenneet epäselvyydet aiheuttavat vastausviivettä ja vaikuttavat valittuun tutkimukseen ja tutkimuksesta laskutettavaan hintaan. On myös huomioitava, että tutkimuksen tilauksen yhteydessä annetut esitiedot ovat riittäviä ja selkeitä. Jos potilaasta otetaan eri paikoista samalla kertaa useita samantyyppisiä näytteitä (esim. ihobiopsioita) ja näistä tehdään erillisiä tutkimustilauksia eri numeroilla, tulee jokaisen erillisen näytetilauksen yhteyteen liittää vain kyseistä näytettä koskevat esitiedot, eikä samoja yhteisiä esitietoja kaikkiin tilauksiin. Näin vältetään siltä, että samanlaiset näytteet voivat mennä esimerkiksi ottokohtiensa osalta väärin tulkituiksi. Näytteiden selkeä numeroiminen (näyte I, näyte II jne.) ja siihen viittaaminen lähetetiedoissa selkeyttää asiaa.

Tässä ohjeessa on kuvattu tavallisimmat Vita Laboratorioiden histologiset näytetyypit. Näytetyyppien nimet perustuvat pääosin Suomessa käytettyyn Kuntaliiton nimikkeistöön. Joidenkin erikoistutkimusten osalta käytetään laboratoriokohtaisia nimikkeitä, joita Kuntaliiton nimikkeistö ei tunne.

Lisätietoja näytetyypistä, näytteiden lähettämisestä ja värjäyksistä:

**Vita Laboratoriot Oy, Patologian laboratorio,
vastaava laboratoriohoitaja Seija Lehtonen,
puh. 045 7734 9080**

Ts-PAD-1, Kuntaliiton numero KL 4054

PAD-1 = 1 – 3 kudosnäytettä samasta näytekokonaisuudesta

- **Enintään 3 pientä biopsiakohtaa sisältävä kudosnäyte, jokainen omassa purkissaan tai yksi pienen ihokasvaimen näyte esim.:**
 - o pieni ihomuutos kuten luomi tai aterooma
 - o pienet biopsiat esim. kohdunsuulta
 - o palat siemenjohtimista
 - o biopsiat bronkuksesta, pleurasta, kurkunpäästä, suun limakalvolta tai virtsarakosta
- **Jos kudosresekaatin koko on > 3 cm, on tutkimusnimike aina PAD-3.**
- **Jos ihonäyte on lankamerkitty, tutkimusnimike on aina PAD-3.**
- **Näytepurkkien määrä** PAD1-tutkimuksessa on **enintään kolme**
- **Ihomuutoksia saa olla kuitenkin korkeintaan vain yksi näyte per purkki, jossa yksi näyte.**
- **Ihottumatautien näytteet sekä komplisoituneiden ihomuutosten näytteet on pyydetävä aina Ts-PAD Ihot** – nimikkeellä, sillä tutkimus vaatii ihopatologi-dermatologin erityisosaamista ja konsultaatiota ja mahdollisesti erikoisvärjäyksiä. Tutkimus on myös merkittävästi kalliimpi kuin tavallinen Ts-PAD-1.
- **Konisaationäyte on aina PAD-4.**

Ts-PAD-3, KL 4056

PAD-3 = Pienet leikkauspreparaatit ja kudosmerkintöjä sisältävät näytteet

- PAD 3:lla tarkoitetaan suppeaa leikkauspreparaattia, esim.:
 - o appendix
 - o prostatalastut, rakkolastut
 - o sappirakko, risakudos
 - o lankamerkatut ihonäytteet koosta riippumatta
 - o imusolmuke
 - o **yksinkertainen kohtunäyte (esim. myomakohtu)**
 - o **kohdun evakuaatit**
- PAD-3 näytteessä on **tavallisesti vain 1 purkki** (= 1 poistettu elin). Jos poistaa yhdellä kertaa monta suurehkoa näytettä esim. lipoomaa ja haluaa laittaa ne samalle läheteelle, on nimike PAD-4.
- Samalla läheteellä tutkittavien näytteiden tulee kuulua samaan kokonaisuuteen. Esim. kohtupreparaatin yhteydessä poistetulle luomelle tehdään oma PAD-1 lähete.

Ts-PAD- 4, KL 4194

PAD-4 = Suuret leikkauspreparaatit

- PAD 4:llä tarkoitetaan laajaa leikkauspreparaattia, joka yleensä poistetaan hyvänlaatuisen muutoksen vuoksi, esim.:
 - o Hyvänlaatuinen kohtu ja sen sivuelimet kokonaisuudessaan
 - o kilpirauhanen
 - o rinnan reduktioplastia
 - o kainalon imusolmuke-evakuaatio
 - o hyvänlaatuiset suoliresekatit
 - o portion konisaationäytteet (loop-äytteet)
- Kohtunäytteet voi lähettää näytteeksi joko kokonaisena tai valikoimalla edustavat palat eri alueilta.

HUOM! Näytteen hyvä fiksaatio on edellytys luotettavalle diagnostiikalle. Suuriin leikkauspreparaatteihin tulee tehdä viiltoja fiksaation edistämiseksi. Viiltokäytännöistä voi sopia etukäteen patologian laboratorion / patologin kanssa. Hyvän fiksaation varmistamiseksi näytteet tulee aina lähettää riittävän suurissa purkeissa. Formaliinia tulee olla vähintään 2 x näytteet tilavuus. Pahimmillaan liian pieni purkki aikaansaa tyhjiön, jolloin näyte menee pilalle.

Ts-PAD-5, 9081

PAD-5 = Erittäin suuri leikkauspreparaatti

- PAD-5:lla tarkoitetaan yleensä pahanlaatuisen kasvaimen takia poistettavaa laajaa leikkauspreparaattia, esim.:
 - o syövän takia tehdyt prostatektomiat
 - o rintarauhasen osapoisto tai mastektomia syövän tai mikrokalkkien tai muun suspektin muutoksen vuoksi
 - o suoliston resekatit, joissa pahanlaatuinen kasvain
 - o kivessyöpäpreparaatit
- hyvän fiksaation varmistamiseksi näytteet tulee aina lähettää riittävän suurissa purkeissa. Viiltokäytännöistä on hyvä sopia etukäteen patologian laboratorion/ patologin kanssa.

Ts-PAD-5Tuo, 9082

PAD-5Tuo = Erittäin suuri leikkauspreparaatti tuorenäytteenä

- Kuten yllä, mutta näyte lähetetään tuorenäytteenä laboratorioon. Näytteen lähettämistä on aina sovittava ainakin edeltävänä päivänä laboratorion kanssa.

Ts-PADGast, KL 4043

PADGast = gastrokopian yhteydessä otetut näytepalat

- Ruuansulatuskanavan eri alueilta otettuja näytteitä, **enintään 5 purkissa**.
- Eri kohdista otetut näytteet on suositeltava laittaa omaan purkkiin. Yhteen purkkiin suositellaan laitettavaksi **enintään 4 palaa**.
- Jos näytteenottokohtaan liittyy haavauma, polyyppi tai joku muu erityispiirre, on tällainen näyte aina syytä laittaa omaan merkittyyn purkkiinsa.
- Jos välttämättä haluaa yhdistää eri ottokohtien näytteitä samaan purkkiin, voi esim. pohjukaissuolesta ja korpuksesta otetut palat yhdistää. Ruokatorvesta samoin kuin sen eri korkeuksilta otetut näytepalat on sen sijaan eroteltava kukin omaan purkkiinsa.

Ts-PADPros, KL 4763

PADPros = prostabiopsian histologinen tutkimus

- Tutkimusnimikettä käytetään ainoastaan eturauhasen biopsianäytteille.
- Nimike sisältää **enintään 4 - 6 purkkia**, joissa kussakin 1 - 2 biopsialieriötä. Purkit on numeroitava siten, että näytteenottokohdat prostatan eri osista ovat tunnistettavissa, esim. oikea ja vasen Basis, Keski ja Apex erikseen, kukin omaan purkkiinsa.
- **HUOM!** Radikaali prostatektomia on aina PAD-5 näyte ja elektroresektion lastumateriaali on PAD-3 näyte.

Sk-PAD-Ihot, KL 4184

PADIhot = ihopatologian erityistason ihomuutokset (ihopatologi-dermatologi erikoislääkärille menevä näyte)

- PAD-Ihot tarkoittaa näytettä, joka halutaan ihopatologi-dermatologille tutkittavaksi. Tätä näytepyyntöä tulee käyttää aina silloin, kun kyseessä on ihottuma, kliinisesti ongelmallinen ihomuutos tai esim. vahva melanoomaepäily.
- Mikäli näyte on lähetetty tavallisena PAD-1-pyyntönä ja lausuva patologi arvioi, että se joudutaan lähettämään vielä alustavan patologin tekemän arvion jälkeen ihopatologille jatkokonsultaatioon, tästä aiheutuu tutkimuksen vastaukselle usein useiden vuorokausien ylimääräinen viive. Ihopatologin konsultaatio voi

myös aiheuttaa asiakkaalle lisäkustannuksia ja kalliita jatkotutkimuksia (mm. immunohistokemialliset värjäykset ja muut erikoistutkimukset), joihin laboratorio joutuu pyytämään vielä erikseen asiakkaan hyväksynnän ja joiden valmistuminen saattaa kestää jopa viikkoja.

Sk-PAD-IF, KL 4047

Ihon immunofluoresenssitutkimus

Sk-PAD-IF-IgA, KL 4766

Ihon immunofluoresenssitutkimus IgA-värjäys

- Epäiltäessä immunologista rakkulatautia, sidekudostautia tai vaskuliittia tarvitaan Ihon koepalan lisäksi myös ihon immunofluoresenssitutkimus.
- Tällöin koepalaa ei saa fiksoida formaliiniin, vaan se toimitetaan laboratorioon **Michelin kuljetusputkessa**, jossa pala säilyy käyttökelpoisena 5 vrk.
- Laboratoriossa näyte jäädytetään ja siitä työstetään 4 vasta-ainetutkimusta:
 - o IgA, IgG, IgM ja komplementti (Sk-PAD-IF).
 - o Dermatitis herpetiformista epäiltäessä tehdään IgA-värjäys (Sk-PAD-IF-IgA).
- Michelin liuosta sisältävät näytepurkit tulee tilata erikseen numerosta (09) 0605252
- Näytteet lähetetään histopatologian yksikköön. Ihopatologi antaa näytteistä lausunnon.

Ts-PADColo, KL 4764

PADColo = kolonoskopianäytteiden histologinen tutkimus

- Tutkimusnimikkeellä tarkoitetaan kolonoskopian eli paksusuolen tähytystutkimuksen yhteydessä otettujen näytteiden histologista tutkimusta.
- Tilaus Ts-PADColo 4764 jakautuu seuraaviin osatutkimuksiin: Ts-PADCol1, Ts-PADCol2, Ts-PADCol3, jotka laboratorio valitsee ja muuttaa tilaukseksi tutkimuksen sisällön mukaan.
- Tutkimuksen yhteydessä laboratorioon toimitetaan näytteitä yhdessä tai useammassa purkissa. Tutkimus hinnoitellaan purkkien lukumäärän perusteella (ks. alla).
- **Suosittelavaa on laittaa purkkiin maksimillaan 3-4 kudospalaa ja eri alueet (lokalisatiot) tulevat omiin eri purkkeihinsa. Huom!** Purkit tulee merkitä suolen alueen mukaan, esim. **nouseva colon, oikea puoli** yms.
- Tutkimussisältö ja hinnoittelu määräytyy purkkimäärän mukaan seuraavasti:
 - o Ts-PadCol1: Tutkimus sisältää **1-3 näytepurkkia** eri lokalisatioista. Korkeintaan 3-4 palaa /purkki. Yhteensä korkeintaan 12 näytepalaa.

- Ts-PadCol2: Tutkimus sisältää **4-6 purkkia eri lokalisaatioista**. Korkeintaan 3-4 palaa/purkki.
- Ts-PadCol3: Tutkimus sisältää **yli 6 purkkia eri lokalisaatioista**. Korkeintaan 3-4 palaa/purkki.
- Hinnoittelu perustuu tutkimuksen laajuuteen ja kudospalojen määrään, jolloin Ts-PADCol1 (= perushinta), Ts-PADCol2 (= 2x PADCol1:n perushinta) ja Ts-PADCol3 (=3x Ts-PADCol1:n perushinta).

Ts-PADBrea, KL 6144

PADBrea = Rinnan paksuneulabiopsian histologinen tutkimus

- Tutkimusnimikkeellä tarkoitetaan rinnasta **paksuneulalla** otettavaa kudonnäytettä.
- Eri rinnoista otettavat näytteet tulee laittaa omille lähettille sekaantumisten välttämiseksi.
- Yhdellä läheteellä voi olla **enintään kolmesta (3) eri ottokohdasta otetut näytteet**. Kaikkien tulee olla **samasta rinnasta**.

Ts-PAD-PNB, KL 6274

PAD-PNB = Paksuneulabiopsian histologinen tutkimus

- Etenkin kasvaindiagnostiikkaan liittyvät paksuneulabiopsiat, joilla ei ole elinspesifiä nimikettä.

Ln-PAD, KL 4049

Ln-PAD = Imusolmukkeen histologinen tutkimus

- Tätä nimikettä käytetään epäiltäessä lymfoomaa tai haluttaessa sulkea pois lymfooma.

Ts-PAD-IH, KL 4191

PAD-IH = Immunohistokemiaa ja nukleiinihappohybridisaatioita tilataan jatkotutkimuksina

- PAD-IH: lla tarkoitetaan immunohistokemiallisia tutkimuksia, jotka tehdään histologisen tutkimuksen jatkotutkimuksena. Tällöin on syntynyt lisatarve selvittää jatkoksi todettua muutosta diagnoosiin pääsemiseksi tai varmistamiseksi (esim. kasvaimen tyyppitys).
- Kysymyksessä ei siis ole varsinaisesti näytetyyppi vaan erikoisvärjäys, mutta immunohistokemiaa käsitellään tilaus- ja laskutuskäytännössä näytetyypin tavoin.

- Immunohistokemiallista jatkotutkimusta ehdottaa aina näytettä analysoiva patologi. Ellei asiasta ole **asiakkaan ja Vita Laboratorioiden** kesken toisin sovittu, immunohistokemialliseen **tutkimukseen ja sen lisälaskutukseen** pyydetään erikseen lupa asiakkaalta. Tavallisesti pyyntö esitetään alustavan vastauksen yhteydessä.
- Immunohistokemiallisesta tutkimuksesta tulee lisälaskutus, joka vaihtelee käytettyjen vasta-aineiden määrän mukaan, so. vasta-aine (kpl) x IH-tutkimuksen hinta.
- Vastaavaa menettelytapaa sovelletaan nukleiinihappojen tunnistamiseen kudoksista, jos tarvitaan muita erikoistutkimuksia, esim. *in situ* -hybridisaatiotutkimuksia (ISH).

Bo-PAD, KL 4060

Bo-PAD = luunäyte, kovakudos

- Bo-PAD-tutkimusnimike tarkoittaa kovakudosnäytteeseen (ei kuitenkaan laajaan luuta(kin) käsittävään leikkauspreparaattiin, esim. sarkoomaleikkauksen yhteydessä näytteeksi otettuun). Bo-PAD-nimikettä käytetään esimerkiksi femurin caput -näytteissä tai eksostoosi-diagnoosin vahvistamiseksi otetuissa.
- Bo-PAD-näytteet vaativat laboratoriossa erityiskäsittelyn, ja niiden vastausviive on tarvittavan dekalsifikaatio-käsittelyn ja näytteen koon perusteella, aina selvästi pidempi muihin histologisiin näytteisiin verrattuna.

Yleisimpien patologian laboratorioon toimitettavien näytetyyppien vastaavat histologisten tutkimusten tilausnimikkeet:

Gastroskopiabiopsiat (max 6 purkkia)	PAD-Gastr	KL 4043
Kolonoskopiatuskimus (ks. purkkiohje)	PADCol1 (2, 3)	KL 4764
Nenäpolyyyppi	PAD1	KL 4054
Äänihuulipala (laryngoskopiassa)	PAD1	KL 4054
Synovianäyte	PAD1	KL 4054
Virtsarakkobiopsia	PAD1	KL 4054
Luubiopsia	Bo-PAD	KL 4060
Ihonäyte < 3 cm (luomi, ateroma, basalioma, rasvapatti)	PAD1	KL 4054
Ihonäyte > 3 cm (luomi, ateroma, basalioma, rasvapatti)	PAD3	KL 4056
Lankamerkattu ihonäyte AINA	PAD3	KL 4056
Ihottuma tai muu iho-ongelma	PAD-Ihot	KL 4184
Endometriumnäyte (pipelle, endorette jne), polyyyppi	PAD1	KL 4054
Cervix / Portio biopsiat 1-3 purkkia	PAD1	KL 4054
Konisaatio, loop	PAD4	KL 4194
Ovariokysta tai ovariot	PAD3	KL 4056
Ovario+ tuba	PAD3	KL 4056
Pala kohdun seinämää tai myoma	PAD3	KL 4056
Kohtu	PAD3	KL 4056
Kohtu + munasarjat	PAD4	KL 4194
Rintabiopsia	PADBrea	KL 6144
Rinnan segmenttiresektio	PAD5	9081
Rintänäyte, jossa lankamerkintä	PAD5	9081
Rinnasta patti n. 3 x 4 cm	PAD3	KL 4056
Rinta + kainalorasva	PAD5+PAD4	9081, KL 4194
Rinta + rinta (oik + vas)	2x PAD4	KL 4194
Prostatabiopsia (maks 6 purkkia, 1-12 biopsiaa)	PAD-Pros	KL 4763
Prostatabiopsiat (13-24 biopsiaa)	2x PAD-Pros	KL 4763
Prostatalastut	PAD3	KL 4056
Prostata kokonaisena	PAD5	9081
Prostata+imusolmukkeet	PAD5+PAD4	9081, KL 4194

Appendix	PAD3	KL 4056
Sappirakko	PAD3	KL 4056
Kilpirauhaslohko	PAD4	KL 4194
Sigma / Hemicolon	PAD5	9081
Imusolmuke	Ln-PAD	KL 4049
Sylkirauhanen	PAD4	KL 4194
Risakudos	PAD3	KL 4056
Lisäkilpirauhanen 1 kpl	PAD3	KL 4056
Useita lisäkilpirauhasia	PAD4	KL 4194